

SOPRONYVIDÉKI LAPOK.

Társadalmi és ismeretterjesztő vegyes hetilap.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos: **Moller Ede.**
„Magyarosodás és művelődés.”

Előfizető díj:		Majelenik minden szombaton.		Hirdetések díja:	
Egész évre	6 ft. — kr.	Előfizető pénzeket és hirdetések a szerkesztőségén kívül Romwalter Károly könyvnyomdája (várkerület 121 sz. a.) is elfogad.		Egy négyszer hasábozott kis sor egyszeri iktatásnál 6 kr., többszöri iktatásnál 4 kr.	
Félévre	3 „ — „			Bélyegdíj külön minden iktatás után 30 kr.	
Negyedévre	1 „ 50 „				

Értelemiség. (Intelligencia.)

II.

Az embert mindenekelőtt ösztöne s aztán hajlandósága készíti valamely élet-pálya megválasztására. Ezen ösztön s ezen hajlandóság különféle körülmények között támad és jelenkezik. Némelyikünk megérti ösztönének sugalmát, vannak azonban akárhányan, kik ösztönüket homályosan vagy épen nem sejtik meg s vakon lépnek bizonyos pályára. Persze vannak nagyon sokan, kik bizonyos viszonyokba kerülve, ezekhez hozzá tudják magukat törödni, sőt nem ritkán teljesen bele élik magukat. Hisz természetünk hajlékony, idomítható s minthogy épen akkor van fejlődésben, midőn pályát választunk, a feléveszi fejlődése irányát a merre önkarakterünkkel, kényszerítéssel tereljük.

Minden pálya ismereteket követel, melyeket zsenge korunkban sajátítunk el, hogy aztán a gyakorlati életben alkalmazhassuk, föl használjuk. Az ember hivatása azonban oly sokféle, hogy azon ismeretek, melyeket életkorunk megszabott idejéig, tehát bizonyos évszámig megszerezünk kell, nem elégségesek minden pályára. A tudományos pálya folytonos művelést kíván; az olyan pálya ellenben, mely szintén a tudomány alapján nyugszik, de a tudomány ápolását csakis megvetett hatá-

rig tűzi ki előjaul, hogy az összegyűjtött ismereteket, mint eredményeket a gyakorlati életben érvényesítse — a tanulmányozást, az önművelést csak bizonyos pontig szokta űzni s azontúl nem törődik a műveltség haladásának egyes mozzanataival, hanem azon a kevés szerzett ismereten élődik, melyet pályáján a folytonos gyakorlati ügyis biztosított. Vannak azután pályák, melyek nagyon szűk ismereteket követelnek s ezenkívül nem nyugszanak más, mint az életnek társas együtt létén, a kölcsönös érintkezésen, s hivatásuknak, ugyanazon köznapi foglalkozásnak számtalanszor ismétlődő tényezőin.

A választott pályák a különböző emberi hivatás teremtik meg a társadalmi osztályokat. Az emberek azon részét, mely kizárólag a tudománynyal, a tudomány fejlesztésével foglalkozik, tudományos osztálynak nevezhetnők; az emberek azon részét, mely a szerzett ismeretek alapján lép bizonyos pályára s a tudománnyal kötelességszerűleg megszabott határig foglalkozik, hogy azt a nyilvános életben practice használhassa önjávanak létesítésére, a gyakorlatilag tudományos osztálynak mondhatnók; az emberek azon részét pedig, mely kevés ismerettel beéri, s csupán arra törekszik, hogy hiányos ismereteit az élet tapasztalataival kiegészítse, és meg nem szűnő gyakorlattal önjávanak létesítő eszközeit tökéletesítse, a gyakorlati osztályának

nevezhetnők. Ez a három osztály választja el egymástól az emberiséget és szüli meg a társadalmi különbségeket. A mily messzire áll is ezen osztályok mindegyike, azért mégis mindannyi egy csoport alá kívánja a sorolást. Mindannyi egy név elnyerésére törekszik, sőt megköveteli a vele való megtiszteltetést: ez általános cím az értelemiség. Mindegyikünk azt hiszi, ha hivatását elérte, ha pályáján ön-állólal működik s ha hozzá egy kis vagyont gyűjtött, hogy akkor már okvetlenül megilleti az értelemiség sokat mondó nevezete. Csakhogy ebben nagyon sokan csatlakoznak. Nem az önálló pálya, nem a szerzett vagyon, nem a gyakorlati élet egy-két tapasztalata, nem a külső rang, állás, pompa, fény nyújtja az értelemiség előnyeit, fennsőbbiségét; ide művelődés, még pedig folytonos művelődés szükséges. Nemcsak kezünket, nemcsak az életpályánkhöz szükséges kevés értelmünket kell gyakorolnunk, hogy méltókká legyünk, ama nevezet viselhetésére, nekünk minduntalan körül kell tekintenünk, önmagunkat művelnünk, ismereteinket külsőleg-belsőleg, azaz olvasással, tanúlással és a gyakorlattal szélesbítünk.

Már érintők, hogy minden pálya, kivéve a szigorúan tudományos, többé-kevésbé szűkre vont határok között mozog, s azért mégis mindennapi az értelemiség nimbuszával övezi körül magát. De kérd-

jük nevezheti-e magát értelmes embernek az, ki csak ahhoz szólhat, mi saját keskeny körébe esik? Elmondhatja-e magáról az, hogy értelmes, ki számos oly tüne-ményekkel találkozik az életben, melyek szörnyű. sok éssz nem kívának, de azért megérteni, megmagyarázni, megítélni nem bírja? — Az ember mindentudó nem lehet! hánytorgatják néhányan. Igaz, de értelmes kíván mindegyikünk lenni. Már pedig ha értelmesek akarunk lenni, meg is kell érdemelnünk e nevet, s iparkodnunk az általános, a közműveltség elsajátítására. Hogy mi a közműveltség? A közműveltség oly ismeretek gyűjteménye, melyek az embert arra képesítik, hogy magát a létező viszonyokban tájékozhassa, a viszonyokat magára vonatkoztathassa, belőlök megítélhesse a dolgok, az események mivoltát, alakulásuk jelentőségét és következményeit. A ki erre képes, az bátran díszítheti magát az értelmes jelzővel. Csakhogy e képesség nem néhány óra szüleménye, ehhez előismeret is kívánatik, ahol pedig az előismeret meg van, oda ennek gyarapítása igényeltetik.

Vegyük a hozzánk legközelebb eső pályát: az ügyvédi. Ez kétségbe vonhatlanul bírja mind azokat az előismereteket, melyek az értelemiséget föltételezik. De megkövetelheti-e az olyan ügyvéd, hogy a közvélemény az értelemiséghez számítsa őt, ha csupán hivatásán belől hasz-

Tárca.

Mi okból adta Haynau a nagy amnestiát?

A midőn négy évi várfogságból kiszabadultam 1853. október 15-kén, haza tértem Csornára, és itt még 1854. júliusig belebuzogtam napjaimat a gondos zsandárok, s a jó Isten tudja, kiknek örökös gondviselése alatt; azután pedig mind a tanárság, mind a lelkeségtől egész életemre eltálatván magamra hagytak, ha igaz. — Így történt, hogy az alföldre kerültem gazdapapnak.

Soha annyi k. k. nem rajzott, mint ebben, a hivatalnokok aranykorában.

Tekintetes uron alul egyik sem adta, hanem azért a nagyságos és méltóságos urakban hogy szükség lett volna épen nem mondatom. — Folyvást utban voltak.

Hogy is ne, mikor a fizetésen felül napi díjat és előfogató díjt huztak. Volt tölnek, a ki 15 féllal tárgyalat egy nap, és mind annyin megvette az előfogatót.

Fel is használták az alkalmat, sőt volt tisztviselő, a ki egy hónapban 40-50 napot számított fel.

Az iroda főnökök alattasaikat jutalomképen utaztaták akkor is, mikor egy levélben könnyen végezhettek volna. Hja! a mit a főnök utalványozott, azt a pénztárnok ki-fizette. Számvevő szék pedig még akkor nem létezett.

Ily körülmények között nagyon természetes, hogy az urasági, papi, s ha ilyen nem

volt, a gazdatiszti házak folyvást láttak vendégeket.

Ambár a Kossúthvilágot gyalázták, a magyar vendég szeretetről többnyire elismeréssel nyilatkoztak.

E járó had között volt M. járáskapitány, kit pontos tisztviselő-, és szemérmes vendégnek ismertem meg.

Tartózkodó természetemet bizalmasá változtatta.

Ha magunkra voltunk, meg ismertett multjával. Elmondá: hogyan lett cs. k. vagy is k. k. hivatalnoká.

Pestmegye főjegyzője volt, mikor a kormány Debreczenbe vonult, ő is ott hagyta a megyeházát. Midőn 1848-ban június havában a kormány kiáltványában kijelenté: „A haza veszélyben van, összetett vállakkal segítségünk a hazán”, maga és neje vagyont — 17 ezer forintot — vett ki a takarékpénztárból, s vett rajta államkötvényeket, a magyar adósságmentes állam jóállása mellett.

Pénze nem levén, nem menekülhetett — lappangott; de Haynau kurtán bánt, s tömlöc fenyegetése mellett beültette a megyeházába a családapát. Inségben nem hagyható családja miatt meg kellett tennie. —

Miután dicső hazánk ege beborult, M. barátom ügyvédé akart lenni, de engedélyt nem kapott; felesége, gyermeke volt, vagyona a haza oltárán hanvadt el, a purification csak úgy esett által, hogy a helytartóságnál hivatalba lépett.

Itt szerzte tapasztalait, itt látta az áru lók seregét, kik bosszúból, vagy haszonért árulták el a testvért, apát, jőtevőt, s szaporították az újépület foglyai számát. —

Midőn 1861-ben a pesti képviselők a volt tisztviselőkre kimondták borzasztó át-

kukat: „Meghalt”, az én barátom, a ki tíz évig türte a purgatorium kínja, könnyes szemmel távozott, mint a haza becsület fosztott koldusa. Szegény hányszor mondta, mily örömet cserélné fel pléh gallérját egy ispánsággal.

Meghalt, e borzasztó szó csengett mindenfelé. 1848-ban az urbéri viszonyok megszűntével hány gazdatiszt vesztette állását! Hány fogott fegyvert elhagyván az egyetemet vagy a tanintézetet. Hány szegény honvédet soroztak a közös seregbe, s midőn annyi sanyar után kitűzött életük pályájára nem térhettek, mert hivatal vállaltak, vagy egy községbe beülték jegyzőnek, azt mondták hogy: „Meghalt”!!! Pedig a kiabálók között elég volt, kiknek hivatalért beadott folyamodványai ott heverték a bachfőnökök asztalain. Hogy a hazáért meg kell halni, erkölcsi kényszerűség, kötelesség; de hogy valaki a hazáért éhen haljon, ezt követelni, erült kívánat.

Meghalt! hangoztatta sok birtokos, ki az ősi ingyen birtokban pipázva várta, vagy nem várta, — a haza jobb napjait.

De térjünk a dologra. A világsi fegyverletétel után irtva működtek a véstörvényszékek, az ország gyázbán nyögött, a sajtó hallgatott, 1848 előtti conservatívek egyik vezérférfia, a fontolva haladók jeles szónoka Somsich Pál asztalhoz ült, és megírta, nem, magyaroknak, mert ezek ugyanis ismerték jogaikat; hanem a külföldiek számára német nyelven a „Das Gute Recht Ungarns” (Magyarország törvényes jogai.) röpiratot és Bécsben, a hol a sajtó még szabad volt, kinyomatván, közre bocsátotta.

Egy reggelen a Pesten tartózkodó Somsich sétálni indult s találkozott egy ismerősevel, a ki nagyon, csodálkozott, hogy Som-

sich még nem menekült, miután Haynau kiadta ellene az elfogató parancsot. —

Somsich erre azt kérdezte: hogy milyen az a Haynau? „Barátom, ismerem, a ki mint vádlott eléje megy, azt egy negyeddig szidja, gyalázza, azután ha pár pernyi szünet után ismét vagy tíz percig tombolt, ellehet vele beszélni mint akárki mással.”

Somsich a felvilágosítást megköszönvén mondá: „Most megyek Haynauhoz.”

Mindenek előtt haza tért, és salon ruhát vevén, melylyel mint művelt férfiú csak magát tisztelte meg, bérkocsiba ült s hajtattott a Károlyi György palota elé, a hol Haynau szállva volt. Kevés vártatva bebocsátott. Haynau a mint meglátta, neki tört, s nincs az a csui és gyalázat mit szemébe nem szört.

Somsich hallgatott, de a mint a nagy rohamnak vége volt, azt kérdé: „Warum beschimpfen Sie mich” (miért gyaláz?) Mit, feléle, még kérdezni bátorodik? jött a második rövidebb, de talán dühösebb roham.

A második csend beálltával Somsich ismétlé kérdését, és Haynau egészen kimerülve viszonzá: „Und das Buch?” (Hát az a könyv?) Erre Somsich egész higgadtan kérdé: olvas-ta e táborszernagy ur? Tagadó válaszára felelé: „a mit ott irtam megvan a mi szentesített könyveinkben, törvényen nyugszik minden állításom. Ha van megbízható magyar jogtudósa, hívassa ide, minden megtámadott pontot igazolni fogok.”

Haynau kapott az alkalmat; ambár a haditörvényszék elé tartozott a tény, de mint az ország teljhatalmu kormányzója, maga akarta a bünt kideríteni.

Elé hivatá P . . . y helytartósági tanácsost a Corpus jurissal, és a könyvvizsgáló helytartósági pléhgalléros, tollas kalapu ta-

nálja értelmét s egyéb a közműveltséghez tartozó kellekkel nem élénkíti s terjedtebbé nem teszi. Különben ez az osztály az, mely leginkább van birtokában mind azon föltételeknek, melyek a közműveltséget megteremtik, előmozdítják, biztosítják, noha elég jel a mellett bizonyít, hogy ez osztály különösen a gyakorlat terén működve, nem ritkán mellőzi amaz előnyeit, melyeket hivatása nyújt s azon szerepet, mely számára ki van jelölve, nem egy tölti be, a mint az kívánatos volna. Egyébiránt mégis ebből az osztályból kerül ki az értelmiség legfőbb része, már azért is, minthogy a tudomány emlőjén növekedett s a legterjedelmesebb. Aránylag tehát ez adja az értelmiség legnagyobb számát.

Vegyünk azonban oly pályát, mely nem a tudományval foglalkozott s csak kevés ismerettel lépett az életbe. t. i. a kereskedelmi osztályt. Ez részint idő részint alkalomhiány következtében elüthetik mindazon módoktól, melyek az értelmiség forrásához vezethetné. A boltos inástól megsegédől meg von minden használható időt és módot bokros foglalatossága. Ifjúságának java részét a boltban tölti s nincs alkalmat, hogy az adás és vevés ügyességén kívül más ismeretet szerezzon. Mindazt a mit tud, hallomásból tudja s nagy ritkán akad olyan, ki ezzel meg nem elégedve néhány szabad óráját önművelésre fordítsa. Mind a mellett azonban, hogy kevés a rendelkezésre álló szabad idő, mégis megkivánható, hogy amennyire ideje engedi, önművelésére fordítsa. Ha most az ilyen a maga ura lesz, ha önszárnyára kel, ha neki másokat kell vezetnie, oktatnia, művelnie, lehetetlen, hogy oly eredményeket mutathasson föl, mind önmagára mind környezetére nézve, a melyek a kor szelemének megfeleljenek s a közműveltséghez közel járjanak. Pedig ez osztály leginkább az, mely bátor merevséggel küzd az értelmiség külső zománcáért; s ezt többnyire ki is vívja, a mennyiben különösen vagyoni helyzetével takarni iparkodik értelmi szükségességét. S ez nemcsak hazánkban van így, hanem külföldön is. Volt alkalmunk megismerkedni

külföldi kereskedő főnökkel és segédekkel, kik hajszálhíra sem különböznek a mieinktől; azaz különböznek, e különbségre azonban ne törekedjenek a mi kereskedőink, mert az nem egyéb mint a viztatózó szájhöködés, üres szélesapás. S mégis a kereskedővilág az, mely önmagára nézve a legnagyobb igényekkel áll szemben az egyéb társadalmi osztályokkal, s mivel ezek előtt ama tekintélyre még nem tettek szert, mely irántuk tiszteletet gerjeszsen, elkülönítik magukat, s pénzzel, külső fényvel akarják bizonyítani fennsőbb-ségeiket, mi aztán a pénz aristokrátiát szüli és általában az aristokratikus hajlamokat, — melyek ugyan neveltséges színben tűnnek föl az értelmiség előtt — terjesztik; persze a maga osztályában s legfőbb alsóbb rendűkben, kik ily módon gondolják az értelmiséget elszajdítani. Hogy van kivétel és nem egy, azt magunk is állíthatjuk, de hogy azért általánosságban még oly követelményekkel nem léphet föl ez az osztály, mint a milyen a képviselői hivatás betölthetése, az elvitázhatatlan. Arra még nagyon is meg kell érnie társadalmi életünknek, hogy ily polcot akarmelyik osztálya el foglalhasson.

A kézművesekről sem mondhatnánk hízelgőbbet. Társadalmi szervezetünk még sokkal hiányosabb semhoggy tartózkodás nélkül általánosságban alkalmazhatók rá az értelmiség nevezetét. Az önművelés nálunk még nem mindennapi szükségletnek a kielégítése, hanem még mindig privát passzió. Az olvasással való komolyabb foglalkozás még alig talál elismerésre: számos oly munkát tudnánk felsorolni, melyek mindesetre értelmiségünket előmozdítanák s mégis érintetlenül hevernek a könyvtárak boltjában. A nemzet műveltsége, értelmisége mellett pedig legfényesebben a könyvfogyasztás szól. A könyvtételre s olvasásra minden egyes társadalmi osztályunk rá szorúl. A míg ezt át nem látjuk, a míg e jó tanácsot be nem fogadjuk s nem érvényesítjük, addig az értelmiség nevezetével csak visszaélünk.

Bosznia és Hercegovina. *)

I.

Már már egy éve, hogy hazánk déli határán egy nép feszült figyelmünket vonja magára, egy nép, mely hazánkban lakó nyelvrokonai által elvesztett igényét érdeklődésünkre s részvétünkre. De érdeklődésünk s részvétünk hiánya nem zárja ki azt, sőt szükségli, hogy ezen valóban számandó, bár félrevezetett népfajnak, mely Bosznia s Hercegovinát lakja, társadalmi viszonyait megismerjük, mert csak így fogjuk magunknak koronkénti ébredését megmagyarázhatni. Nehogy azonban túlzásba essünk, legcélszerűbbnek tartjuk, egy részrehajlatlan szemtanu mesteri tollal rajzolt képeit bemutatni. E. Reclus, Párisban a földrajz tanára, kinek híre messze elterjedt, ki 1874-ben az európai törökországot, 1875-ben hazánkat beutazta, s így a keleti viszonyokat jól ismeri, következőleg írja le a nevezett két országot s lakosainak társadalmi viszonyait.

Ott hol a kopár sziklák végződnek s a fák kezdődnek ott kezdődik Bosznia, melnek majdnem fele erdő, a síkon, a fák, hol a földműves kapuja uralg, csak szörvényszerűen fordulnak elő; de a hegyeken messze terjedő szűzi erdők fái csóválják fejüket a fölött, a mi a völgyekben történt s — még mindig történik! — Sajnos, hogy az erre utazó osztrák úzerkedők, kik az országutakon át behatolnak az ország belsejébe ezen erdőket irtják s rontják, a helyett hogy gazdálkodva őriznék. Éneklő madár alig van ezen erdőkben, de a vadállat számos: medve, vadkan s őz itt lel menedéket; itt annyi farkas van, hogy gereznek a Boszniai kereskedés jelen-tékeny cikkét képezik. Ezen tartomány általában termékeny; ez völgyeinek szerfölötti termékenysége miatt egyike Európa igéret földjei közül; kevés vidék bír ily gyönyörű viránytal! — Némely vidékein, különösen Horvátország határán; a Száva közelében a sertések többé kevésbé vad állapotban, barangolnak a völgyekben: a miért is „sertések földének“ nevezik a törökök Boszniaalsó részét.

A zsidók, cigányok s néhány oszmani kivételével, mely utóbbiak hivatalnokok, katonák s kereskedők, az ilyr alpok lakosai, s a szláv törzshöz tartoznak. — A lakosok azonban, bár egyesítők is a nyelv s származás által, el vannak különbözve vallásuk által, s ez az, ami politikai rabságuk oka. Valóban meglepő, hogy ezen szlávoknak nem sikerült az oszmán rabigát levetni az első rohamra, amint testvéreik a szerbek lerázták. Ők sokkal távolabb vannak a birodalom fővárosától s az ő völgyeik még nehezebben hozzáférhetők mint Szerbia síkjai. Egész tartományuk egy nagy erdővel hasonlítható össze, melynek legmagasabb fala éppen dél felé emelkedik, mintha már a természet is meg akarta volna védeni. Ha a vár falra már felhágott az ellen, folyton kellene minden lejtőt megrohanni, s minden egyes gerincet újra meg újra megmászni; ezer helyen néhány ember elegendő egész századokat visszavonulásra kényszeríteni. Még az éghajlat is hozzájárul, hogy ez országot a törökök ellen védje, mert nagyon különbözik a felszízet egyéb részeitől. Az éjszak felé leereszkedő lejtők és a hegyöv visszatartóztatja a langyos szellő terjedését, minnek folytán Bosznia éghajlata sokkal hidegebb, mintsem földrajzi szélességét megilletné. És mégis, dacára azon előnyöknek, melyeket a talaj és éghajlat nyújtanak, minden forradalmi kísérlet a legajnosabb módon mállott szét. Ez onnan van, mert a boszniai hercegovinai keresztény és müzülmán egymást gyűlöli, megveti, sőt el is árulja. Meg leveztel, le vannak igazva, s az iga következtében elnyomóikat gaszágra nézve felülmulják.

Az itteni müzülmánok, kik magukat törököknek vallják, — csak is szerb nyelven beszélnek, ámbár török szavakat esz-tatnak bele. Ezek azon előkelők utódai, kik a tizenötödik század végén s a tizenhatodik kezdetén áttértek, hogy feudális előjogaikat megtartsák. „Törökhöz számítják magukat a híres utonállók is, a kik siettek vallást (!) változtatni, hogy rablási üzletüket veszély nélkül üzhessék; végre a főnökök közvetlen szolgálói is „törökök“ kényszerből.“ A vallástagadás az „uraknak“ több hatalmat adott a szegény nép fölött mint a mennyivel előbb bírtak; a kaszt megvetése párosulván a vallási gyűlölettel a „törökök“ -ét elragadta a fanatizmusig, úgy hogy a keresztény földművelőket valóságos rabigába verték: még meg van azon körtefa Serajevo kapuja előtt, a hová a helyi földesurak kísértették, hogy néhány szerencsétlen raja felakasztásán gyönyörköd-hessenek. Bég (földesúr) vagy szpahi (katona), s a szláv mohammedán képezi a török birodalom legreactionariusabb elemét és többször, nevezetesen 1851-ben fellázadt ezek, hogy fenntartsák régi feudális zsarnokságukat egész dühével. Mint müzülmán város Szerajevo a szultán anyjának főnöksége alá levén helyezve, kiváló előjogokkal bírt: állam volt az államban, ellenségesebb indulattal viseltetvén a keresztények ellen, mint a porta.

De még napjainkban is a müzülmán szlávok sokkal nagyobb földbirtokokkal rendelkeznek, mintsem azt a számarány megengedné. A föld szpahilikre vagy müzülmán haszonbérletekre van osztva, melyek a szláv szokás szerint, nem a majoratust illetik, hanem osztatlanul átszállanak a családtagok összességére; ezek a legidősebb vagy legbátrabbat főnökül választják, ha háborúba kényszerülnek. Mint keresztény földművelők a müzülmán község számára dolgozni köteleztettek, de nem mint rabszolga, hanem mint napszamosok holnapon át vagy alku szerint; a legszerencésebbek a társulat előnyeiben is részesítenek némileg, de aránylag a legnagyobb fáradságokat is türik. Enclfogva nagyon természetes, hogy sok keresztény is, úgy mint egyebütt a zsidók, abban hagyván a földművelést a kereskedéssel; s majdnem minden üzlet görög s római katolikusok kezei közt van, úgy mint osztrák szomszédai-kében. A spanyol zsidók a nagyobb helyeken csoportosulva a közönséges s pénzkölcsönző üzlettel foglalkoznak. Ezen zsidók valószínűleg az egyedüliek, a kiket a környezet érintetlenül hagyott, mert még jelenleg is spanyolul beszélnek.

Fővárosi levelek.

I.

Budapest apr. hó 11-én.
(Pro domo. „Milton“. Patti.)

Kedves barátom! Megdöbbenve olvastam a „Sopron“ 13. számában megjelent nyilatkozatát, melyből kitűnik, mily meggondolatlan játékot üzött önnel a nevezett lap kiadója. Jóllehet egy irodalmi vállalat utóvög-re szintoly üzlet, mint ennek bármely más ága s abból csakis a kiadónak van haszna, nem pedig a szerkesztőnek, mégis kívánatos volna, hogy a kiadók ne tekintsek a lapot

nácsot, és elkezdették a vörös ironos helyeket egyenként vizsgálni.

Somsich minden neheztelt pontot Ulászlótól egész az újabb korig esküvel szentesített törvényekkel igazolt. Mikor a német tanácsos elnémult, Somsich egész nyugalommal mondá: „Weiter (tovább) de a sógor azt mondá: „Több nincs.“

Haynau, a magyar törvényt nem ismerte, a magyarok állami jogairól fogalma sem volt; azt vélte hogy a magyarok olyan lázadók mint az olaszok, kikkel oly szépen elbánt, kivált Bresciában.

Most látta be, s ezt becsületére kell mondanom, hogy tévhittel bánt el az önvédelmi harc vértanúival oly kegyetlenül. —

Hosszabb csend után kitört belőle a keresésű panasza: „Also habe ich Ungarn nicht pacificirt, also bin ich Ungarns Henker! Tehát Magyarországot én nem esendesítem le, tehát én Magyarországbakója vagyok. Beszenyéztek Olaszországban szerzett babérait! De én nem félek, minden tettem parancson nyugszik, nevemet tisztázni fogom a világ előtt. A hivatalnokokat elbocsátotta azután Somsichhoz fordulván mondá: „Kedves Somsich, bocsássa meg sértéseimet, nagyon köszönöm, hogy felvilágosított, kérem legyen ebédre szerencsém öt óraker.“

Meglehet hogy az a hivatalnok akkor írta meg Bécsbe az esetet, mert Bécsben csakugyan megtudták.

Meg kell jegyeznem hogy Bécsben két párt volt, a mely a hatalomért versengett; a katonai, a mely a hatalmat bírta; és a polgári, a mely a hatalmat a katonapárt kezéből kiakarta ragadni. —

Öt óraker, mikor Somsich az elfogadó terembe lépett, már együtt volt a sok vendég, mert Haynaunak szabad költése volt Magyarország jövődelmeiből! —

A mint Somsich belépett, a rebellis látára a Gutgesintek mint hátrahozdtk, mint ha bépkokos lépett volna a terembe.

Egyszerre feltáruak az ajtószárnyak, s megjelent Haynau; a mint Somsichot meglátta, oda sietett: „Ön itt kedves Somsich, karonfogá, és a körülállókknak bemutatá: „egyike a kitünő becsület magyaroknak, megsértettem, de igazolni fogom magamat a világ előtt, mert O nyitá meg szememet.“ Ezután asztalhoz vezetvén jobbjára ülteté, s az ebéd alatt vele társalgot.

Ezt is megtudták Bécsben. A katonai párt részéről figyelmzették Haynaut, hogy készüljön, mert nem sokára megkapja a kéket; ilyenre írták a nyugdíjazást.

De előbb hozzá kellett készülni.

A midőn egy este segédével a színházba hajtattott, A . . . törzstiszt Haynau szállítására ment, fölnyitotta irásztalát, s a mi hivatalos rendelet ott volt, szépen összeszedte, és elvitte Bécsbe.

Szegény Haynau, oda volt, a mire hivatkozott: „Ich habe alles Schwarz auf Weiss“

Én a törzstiszt megszökéséről Olmüczben, vettem tudomást, a hová Szilágyi a hivatalos lapot nekünk ingyen küldé.

E szökés előfordul Josika Miklós „Egy család a forradalom alatt“ című regényében. Pár nap mulva barátságos kéz tudtára adá Haynauak, hogy egy néhány nap mulva nyugalmaztatni fog.

Haynau azonnal hivatá a hét törvény-szék főnökét Nedelkovicz hadbíró örnagyot, meghagyván: hogy holnap reggeli nyolc órára minden ítélet készen eleje terjesztessék.

— Excellenciád ez lehetetlen, mert a vizsgálat nincs befejezve. — „Megkell lenni! — Ugy minden vádoltat halálra kell ítélnem! Itélje halálra.“

A hét hadbíró reggelre készen volt, Hay-

nau az ítéletet aláírta: „Megerősítem, de kegyelem útján elengedem“. Forradalomhoz hasonló mozgás lett az új épületben, midőn a nagy kegyelmi tény nyilvánossá lett.

Ekkor az öreg Palóczy az alsóház elnöke a harminckét képviselő fogolytársához fordulván mondá: Ennek bizonyosan nagy oka van, menjünk és köszönjük meg. T. L. a ki szintén fogoly volt, az állítja hogy parancsra köszönték meg. „Harminc nemes Budára tart, Szabad halálra kész“ nem Budára, hanem a károlyi palotába s bebocsátást kértek. Megtörtént. Palóczy tartalomdus meleg beszédben köszönte meg a kegyet, a mely csak Haynauak tulajdonítható.

Haynau könyekig elérékenyült, német nyelven körülbelül ezeket mondá: „Nagyot vettem a nemes magyar nemzet ellen, bocsásatok meg, és mivel mindenyektől bocsánatot nem kérhetek, — itt megöljük megcsókoltá Palóczyt, — bocsássa meg tea nemzet nevében.“

Távolsággal egész Budapest örömjongva fogadta a közel négyszáz fogoly szabadulását. Tizenegy óraker megjött a pósta, és mehozta — — — a kéket

Haynau letette kardját, sapkát vett, és segédjével elment a városba sétálni.

A kegyvesztés híre is befutotta a várost; és ámbár az előtt ha sétált, zsandárok verték le a kalapokat, — most mindenki a legmelyebb hódolattal tisztelte utca hosszát. Haynau elérékenyülve segédjéhez fordulván mondá: „Sajátos nemzet ez a magyar, még élete kezében volt megvetett, most bukácsomban tisztel.“

Ime megírtam miért adott amnestiát Haynau.

De a dicsőség Somsich Pálé!

SEBESY KÁLMÁN.

ő ro-
ázták.
n fő-
ebben
sz tar-
össze,
emel-
karta
hagott
meg-
ember
ulára
járul,
mert
részei-
és a
ő ter-
a sok-
ességét
nyók-
tanak,
b mó-
ert a
mizül-
el is
ágáza,
zságra
agukat
o nyelv-
esusz-
ai, kik
matodik
ukak a
ást (!)
ly nél-
vetlen
vallás-
adott a
előbb
a val-
a fana-
mivelő-
eg van
a hová
néhány
örköd-
tatona),
a bíroda-
bbször,
hogy
at egész
jevo a
helyez-
az ál-
etvén a
szülmán
al reu-
meg-
szülmán
a szláv
ik, ha-
ádtagok
legbá-
a ké-
a mű-
telezte-
mint
szerint;
eiben is
legna-
gva na-
lény is,
hagyván
majdnem
usok ke-
mszédei-
helye-
pénzköl-
a zsidók
környe-
lenleg is
11-én.
e olvas-
lent nyi-
eggondo-
t lap ki-
t utóvég-
hely más
haszna,
kivánatos
a lapot

pusztán úzerkedésnek s vegyek fontolóra, hogy a szellemi munka jóval magasabban áll a pénzbeli kiadásnál; nem a kiállítás, hanem a tartalom határozza meg egy lap becsét. Fővárosi ismerősei sok szerencsét kívánnak önnek új vállalatához: a „Sopronyvidéki Lapok” hoz s óhajdják, hogy most méltányos elismerésben részesüljön az ön önzetlensége, hazafisága és áldozatkészsége, melyekkel mindeddig a „Sopron” élén állt; kívánják, hogy a közönség mely pártolta a régi lapot, most a „Sopronyvidéki Lapok”-ra fordítsa rokonszenvét s ezáltal mintegy elégtételt szolgáltatson önnek a méltatlanul szenvedett sérelemért.

Önök eddig bizonyára kimerítő tudósításokat olvastak Jókai „Milton”-járól mely már több ízben a közönség nagy részvéte mellett került színre a nemzeti színház deszkáin. Az erőteljes költői fantáziával írt darab számos fénydallal bír s hiányai nem annyira a drámai szerkezet, mint inkább a történeti adatoktól való eltérés rovására esnek. Már maga a sir és lady cím helytelen, amennyiben Milton nem volt sem lovag, sem baronet; Jókai továbbá mint államtitkár mutatja be Miltont, holott a történelemből tudjuk, hogy az „Elvesztett paradicsom” szerzője csak Cromwellnek és a parlamentnek latin írónka volt s így teljességgel nem szükségelték aláírását a királyra szabott halálítélet megerősítése végett. Milton négy évvel később, mint ahogy Jókai mondja, veszté el szemévilágát és a világhírű eposzt: az „Elvesztett paradicsom”-ot is csak 1665-ben kezdte írni. Akkor, midőn Jókai darabja kezdődik, Miltonnak még nem lehetett nagy leánya, mert házasságra is csak öt évvel előtt lépett. Még sok ilyen kifogást emelnek a lapok „Milton” ellen, kivált az „Ellenőr”, mely lap bizonyos Brown tollából nemcsak a történeti hűség rektifikációját, hanem egy füst alatt Milton kimerítő életrajzát is kezdte közölni. Az a Brown állítólag angol lapok budapesti levelezője, de ráfogták, hogy Csernányi maga írja az említett cikkeket Miltonról. Igaz ugyan, hogy Brown oly elterjedt név Angolországban, mint nálunk például a Nagy vagy a Kiss. A hivatalos kimutatásból megtudhatjuk, hogy magában Debrecenben 3000-nél több Nagy s majdnem ugyanannyi Kiss nevű ember él; van például Párisban is 1500 Fontaine, 3250 Leroux, 3600 Dubois és 4900 Duval; tessék most eligazodni ennyi hasonló nevű ember között. Különbön hajlandó vagyok elhinni, hogy Csernányi maga írja a cikkeket, melyek legkevésbé sem válnak szegényre az „Ellenőr” szerkesztőjének. De bár mennyire is gáncsolnák Jókai Miltonját, irodalmi szempontból e darab maradandó becses bir és fenn fogja magát tartani a játékre. Jókai e darabot a meiningeni társulat Weilenbeck nevű vak színésze számára írta, a német fordítást dr. Dux Adolf eszközölte; Neville, a kassai születésű angol-német színész, az angol nyelvre való áültetés jogát szerezte meg Jókaitól, mivel ő akarja e drámát az angol és amerikai színpadokon bemutatni. Jókai annyira meghódította a közönséget, hogy ha rossz darabot is talál irni, mégis mindenkortelt házakra számíthat. Kifogyhatatlan az ő termékenysége: három lapot szerkeszt, évenként 2-3 regényt, számtalan elbeszélést, költeményt és humorisztikus apróságot ír, amellet olykor egy-egy színdarabot is ad ráadásul s azonkívül ráér báró, képviselő, klubbelnök, tanácsnok, Verwaltungsrath sat. lenni; mondják, hogy jegyzetekkel, melyek után regényeit írja, még vagy husz évre van ellátva, e szerint még sok új művet várhatunk tőle. Jelenleg Olaszországban időzik, tanulmányokat tesz „Egy az isten” című regényéhez, melynek egy része Lombardiában játszik. A nemzeti színháznak öszre új drámát ígért, ennek címe „A vaskezü királyné,” tárgya Róbert Károly király, nápolyi Johanna és Zách Felicián története.

A nemzeti színház után benézünk a népszínházba, hol jelenleg Patti istenített magát. Lind Jennyért annyira lelkesültek a különben halvérű yankeek, hogy egy ember „a művészno tiszteletére” a negyedik emeletről ugrott le az utcára és a művészno lábainál adta ki lelkét. Legkevésbé sem esodálkoztam volna, ha valaki tegnap a Dunába öli magát csak azért, mert nem kapott jegyet a Patti-előadásra. Tegnap theatre paré volt a népszínházban és holnap is az lesz. A bécsi udvari operában működő olasz társulat néhány tagja Pattival Budapestre rándult s itt két előadást rendez: Lamermoori Lucia és A sevillai borbély; e két előadásért Merelli,

az impressario 30,000 forintot kap Rákositól. Azután mondja valaki, hogy pénz szükében vagyunk; nálunk pang az üzlet, a mult évek rossz termése alapos aggodalmakra adott okot, az árvíz tömérdek pusztítást vitt véghez, nagy az adóhátrálékosok száma, politikailag a „Hon” szerint beretválen táncolunk, (vide bécsi alkudozások), de azért 30,000 forint két estére nekünk semmi. Mi tehetjük, meg kell mutatnunk, hogy világváros vagyunk, hogy pártolni tudjuk a művészetet és hatvan forintot tudunk adni egy páholyért, csakhogy meghallgathassuk a világ legelső énekesnőjét — mindezt azért, mert gavallér nemzet vagyunk. Talma előadásainál királyokkal telt meg a földszint, Hugó Károly szintén koronás főből álló közönséget érdemel s így legkevésbé sem ejteth csodálatba, hogy egy gróf Lónyay Menyhért zártkörben hallgatta a diva Luciáját. Mivel egy lap állítása szerint Patti énekét csak a superlativusok superlativusával lehet... bámulni, nem bírálni, mi sem bocsátunk részletes fejtegetésbe s csak annyit jegyzünk meg, hogy Patti művésznő a szó szoros értelmében; rokonszenves hangja bübös erővel bír; játéka előkelő, elragadó; ragyogó gyémántjai és izléses öltözéke, mit a színpadon visel, vagy félmilliót érnek meg; megjelenése nemes és leirhatlanul bübös; már tizenhét év óta ő a világ legelső lyrai énekesnője s jelenleg 33 éves Férje de Caux marquis, kiről azt mondják, hogy eljászsza neje kerestetét, míg mások szerint nem igen irigylendő a marquis helyzete; ő csak a neje torkában rejli kincsét őrzi. A diva kíséretében megemlítendők: Nicolini, híres olasz tenorista, meglepően erős és kellemes hanggal bíró művész; Capoul, a par excellence játéktenor, ki elegans játékkal és szép hangjával mindig tapsot arat; Padilla jeles baritonista, ki abba helyezi legfőbb büszkeségét, hogy Artó asszony az ő neje.

Holmi.

Borus az ég — borus a lelkem is. Ásítok egyet... kettőt... Szörnyen unalmas egy est!

Vig csevegés, vidor arcok között elüznék az unalmat. Betérek egy kis vidóra a szomszéd vendéglőbe. Mondva, téve.

De hol a vig társaság... bánatoslató... búkergető...? ... sehol... sehol!

Egyetlen egy embert veszek észre a zugolyban gubbaszkodni Szemügyre veszem. Bajszatlan, szakállá sincs. Tekintete mörög; szeméit majd behunyja, majd a kiugrasztásig kidüleszti; most mereven néz maga elé, majd a plafon-t vizsgálja, mintha a csillagászatot tanulmányozná; homlokát ezer ráncba szedi, meg — meg — simogatja, meg — meg — veregeti — majd jól meglegyinti, hogy maga is ébred bele!

Tyhü! láncos adta, ugyan szép szomszedságba jutottam; hisz ez valami spion, mert jóban nem téri a fejét, vagy talán valami hőbort poeta, ki Luciferral társalog, kérve annak leglőit, magát azon a bíráló választmányon megboszulandó, mely ugyan jónak itelte drámáját, de azért a díjat még sem adta ki.

Már csak megszólítottam. Ninini! hogy düleszti megint a szemét!

„Uram, ne dülessze ki úgy a szemét, mert mindjárt kiugrik ide ni erre a tányérra.”

„Ki ám a maga bolond lelke.”

„De az már se nem bolond, sem pedig ki nem ugrik. Hanem az urnak valami baja van.”

„Van ám! egy mordány majd véget vet annak is.”

„Mi? Egy mordány? Hát mi baja van az urnak, hogy mordánnyal akar sógorságba lépni; hát ki az ur, honnét való az ur, mit csinál itt az ur, mi... ”

„Mi vagyok, ki vagyok, mit csinálók... minek prédikáljak, úgy sem segít rajtam az ur!”

„De hátha, hátha! Nem lehet ám azt tudni. (Szörnyen gyötört a kíváncsiság.) Hát mégis, ki az ur?”

„No hát megmondom, de ne ijedjen meg. Én magyar színgazgató vagyok.”

„Ah! ez szép állás, gyönyörű! A színpad deszkáiról hirdetni a világnak...”

„Ördögöt szép! Ördögöt gyönyörű!” kiált fel szomszédom akkorát úgy az asztalra, hogy a poharak rendre esókolkoztak, mintha „bruderschaft”-ot ittak volna.

„De kérem, nem szép az, a világ deszkáiról hirdetni a világnak...?”

„Mit hirdet... semmit sem hirdet, vagy igenis, én is hirdetem, oh! szerencsétlen óra, a melyben hirdetem...”

„De uram, ne essék kétségbe! Hát meghalt a felesége, megszökött a primadonnája, vagy a színház légeet a menykőbe?”

„Dehogyan halt, dehogyan szökött, dehogyan égett!...”

„De uram, kíváncsiságom fel van csigázva!...”

„No majd lecsigázom én!...” Azzal felkelt, és hozzám közeledve, egy ívet tartott felém azon szavakkal: Kérem... tessék... válasszon... egy páholyt!

„De... kérem... hiszen... majd megmondolom, tessék holnap délelőtt 10 órakor.”

Hűde veríték kiült homlokomra. Ügyetlenül ajánlva magam, kisompolyogtam.

Szememre nem jött álom: kezembe akad a kalendárium, lapozgatok benne s rendre szedem elő a szenteket. — nini! holnap april 16-án Flórika napja. Édes jó Flórikám, s készen a tervem. — Végre elalszom.

A színgazgató árnyéka álomban is üldözött. Alig nyitom ki reggel szempilláimat s asztalomon a „Sopronyvidéki Lapok” első száma.

No még az kellene! Ezt a kodis tollrágó népet innen onnan pénzzel tartogatni. Per galopp vissza! — nem numerálok prae!

Felkelek; behívom Jancsi inasomat s parancsolok:

„Eredj, mondd meg Jóska kocsisnak, fogja be tüstént a négy szürkét abba a sárga parádés hintóba, elmegyünk z-i kastélyomba. Estvére a szakács készítsen fényes vacsorát 12 személyre, azután hozzatok pincéből vagy 12 palack ménesít, tokajit és vagy 25 palack champagner-t; ha pedig valaki keresne, mondd: Bécsbe utazzam, bizonytalan időre. Érted?”

„Igen is Nagyságos uram.” Azzal Jancsi kifordult.

No most meghívom Zsiga, Laci, Sándor, Pista stb. barátaimat, s megüljük kedves Flórika agaram nevenapját, kívánva neki, jó egészséget, a hogy illik.

Azzal belevetém magam a hintóba...

Keresték a Nagyságos urat 10. 11. 12 órakor, de biz az elutazott — Bécsbe.

Hallja koma! nem félti a neje? Már meg miért?

Ugy látom, maga még a színházban nem volt; ha ott lett volna, ugyancsak eltalálná az okát.

Voltam biz' én komám uram, de azért még most se furja az eszemet a féltés oka?

Hát a szép Galatheához mit mond? Az nem lehetne oka a nők féltékenységének? Fogadni mernék, hogy ámulat-bámult, meg a szeme is káprázott bele, mikor a függőnyt félre vonták, s az a hó kebel, az a márványkar, az a... no hisz érti. Tudom, hogy kapott néhány oldaldöfést a szomszédnőjétől, a mely fölverte édesábrándos álmából.

Hisz mi türes tagadás... pompás egy látvány is volt az a kő és mégis élő alak hanem...

Nos... nos?...
... a mikor leszállt az emelvényről, — forgolódni, futkosni kezdett, mintha — elfujták volna az illusziómat; hát még mikor nem tudta, a kezét hová rakja s folytonosan a tunikája sarkát egyre morzsolgatta... Tán igaz is lehet komám uramnak.

Tyhü, de porzik ez a Soprony! A pápaszem sem használ. Csodálom hogy nem fult meg Soprony lakossága a várossal együtt ebbe az iszonyú porba; meg azt is ám, hogy az a sok szélvihar házastól-falastól el nem hordta. Bizony igaz a, hogy a városnak nincs folyója; de minek is, megfürödhetik az ember abban a tengernyi szeméttben a hal-téren. Ejnye, igazán nem válnék kárára se szemünknek, se másnak, ha valakibe az az ötlet venné magát, hogy jó volna az utcákat néha-néha öntözni is. Mit gondol?

Színház.

A magyar színivad Vezéry Ödön igazgató, irodalmunk egyik legjelesebb termékével Tóth Edének „Falu rosza” népszínművével nyitá meg, mely a magyar népeletet oly híven viszatükörözö kedves darab, meglehetősen szánu közönséget gyűjtött, bár e remek darab s a magyar színügy megérdemelné, hogy a színház minden zugában megteljen. — Az előadás a szereplők nagy részét tekintve szépen sikerült, kár hogy a főszereplő Várady, falu rosza, át nem érzett játékaival nagyban csökkenté az est zavartalan élvezését. Várady ugy látszik nem képes érezni, s nem ismeri az érzelmek hangját, egész előadásban monotonizált siralmas hangot használt, a kétségbeesés jelenetében, rokonszenv helyett, nevetést keltett. — Latabár játékaiban hiányzott a melegség, mozdulataiban a kerekdedség. — Kiváló dícsérettel kell kiemelnünk Vezéryné, ki méltán megérdemelte az aratott tapsokat, mert szerepe szerint ép úgy tudott szeretetre, mint számalomra méltó lenni, — a dalokban üde, kedves csengésű hangjával gyűjtőlag hatott a magyar szívekre. — Latabárné mélyen átértett játéka, az együttérzésre ragadott; — teljesen sikerülten s mindvégig oly természetlően adta szerepét Szombathy, hogy egészen megfeledeztünk Szombathy, a színészről s azon hitben élünk, hogy Gonosz, a valódi bakter jelent meg a színpadon; jól játszottak Eihner Anna, Szakál, ki szépen adá a kétségbeesés jelenetét, midőn lányának vesztéről értesül. —

Kedden Szigethi J. színműve „A becsületlészó”, s „A szép Galathea” került színre. Az előbbi jeles fővárosi színésznőnknek s vigjátékirónknak 40 arannyal díjazott műve, mely valóban a szerelem tárgyának annyi alakban való megjelenése után a színpadon mégis oly keretet tudott kölcsönözni, hogy folyvást érdekesítő jelenetekkel; fejlődéssel váratlanul meglepő — néha ugyan nem eléggé indokolt — fordulatokkal, folytonos vidám hangulatban ringatta a közönséget. A szereplők nem feleltek meg a darab kívánalmának s a várakozásnak. Eichnernek a fogadott lány sokkal rövidebb szerepe volt semhogy róla hosszabban szólhatnánk, habár e kis szerepet is bensőséggel és igyekezettel adta. Berzsenyi néha nagyon is belesodródott a hadarásba s egy lélekzettel a félszerepét pörgette le. Latabár minden kedv nélkül. — vagy talán minden belső eszköz — hiányával (?) játszott. Vezéry igazgató felső testének és kezeinek tárhetetlen ide oda vetése és lóbálásával kellemetlen benyomást gyakorolt a nézőre. Egyszermind megüszgát neki meg Latabárnak is, hogy tanulják meg szerepüket s a sügölyukhoz ne tapadjanak, hanem sugják meg inkább a sügönak, hogy máskor susogva sügön, mert előbb tudtak és értették meg a következőket mint a színész maga. Rózsa a társalkodónőben — röviden mondva — jól törekedett az álnok cselszövöt és család szineskedőt megközelíteni. — Galathea szerepében Vezéryné lépett föl csinos, de nem elég erőteljes hanggal; játéka nem volt kifogástalan nagyon is izgett — mozgott. Láng Etel csinos althangjával, mint Ganymed jó hatást keltett a hallgató közönségben. Bérczy kellemes, érces hangú tenorista; néha azonban túlságosan ereszté meg a hangját. — Több pianót!

A „Sátán leánya” című drámát már a német ivadból ismerjük s meg kell vallanunk, hogy a fordítás sikerült s ha megjegyzést teszünk ez csak a címének fordítására vonatkozhatik, mely eredetiben „Die Tochter Belials” erőteljes s fenséges, de fordításban pörpatvaros pattogó kintornát sejtet. A működő színészek közül csak is Eichner Anna kisaszonnyt említhetjük meg dicsérettel, mert mélyen fogta fel szerepét s híven vitte keresztül. A többiek feladatukat épen nem teljesítették; nem tudni vajjon azért nem tanulnak, mert a sugó eléggé kiábal, vagy pedig sugó azért sug oly botányosan, mert nem tanulnak.

Különfélék.

—t— Holnap a p r i l 23-án délelőtt 11 1/2 órakor tartja a „sopronyi történelmi és művészeti társulat” évi közgyűlését a városház nagytermében, melyre a történelem iránt érdeklődők meghívotnak. Nem hallgathatjuk el e helyen a magyar történelmi társulat közlönyének a „Századok” 1-ső

füzetében megjelent következő szavait: „Soprony városa történetének s művészetének fejlesztésére” még 1869-ben alakult társulat, olvastuk értelmes alapszabályait, s akkor azt is határozták, hogy egyleti céljakra külön „Értesítő” is fogadják kiadni, de az utóbbi hat év alatt ez egylet működéséről semmi hír nem került a nyilvánosság elé. Reméljük, hogy e súlyos vádat a t. gyűlés elhárítja vállairól.

Beküldetett. Meghívó. A sopronyi m. k. állami főreáltanoda f. é. április hó 23. d. e. 10^{1/2} órakor a mértani nagyrajzteremben (2. emelet) Deák Ferenc gyászünnepe rendezve, melyre a t. közönséget tisztelettel meghívja. A gyászünnepek sorrendje: 1. Emlékbeszéd, felolvassa Salamin Leo igazgató. 2. Honfidal, előadja a sopronyi férfi dalegylet. 3. Elegia Schlossjári K. tanártól, szavalja Ullein József VII. osztálybeli tanuló. 4. Szózat, előadja a tanuló ifjuság. 5. Gyászbeszéd, szavalja Smetke József VII. osztálybeli tanuló. 6. Gyászadal, előadja a sopronyi férfi dalegylet. Soprony, 1876 április hó 17-én. A kir. igazgatóság.

—**t—** **Érvényrekapott rendelet.** Franciaországban egy hatósági rendeletet becsátottak közre, mely szerint minden vendégnek jogában áll, vasár- és ünnepnap az istenszolgálat alatt elmenni a vendéglőből, anélkül, hogy valamit az evés- és ivásért fizetne. Használt is ám ezen rendelet!

—**t—** **Örvendetes híröz tudósítás.** Április 15-től kezdve Agfalván a vasúti állomáson állandóan magánhírdeteket vesznek föl, ugyszintén a Pötsching-Savanyukut állomáson minden évben a fürdő ivad alatt, majus 1-től — október 1-ig.

—**t—** **Esés egy létráról.** Szerdán délelőtt egy festőlegény a Krippelféle kávéház verandája tetőzetének bemázolásával foglalkozott. A létrán, melyen állott, nem volt szilárd támasztékja, s a legény munkája közben inogni kezdett. Mielőtt a munkás intézkedhetett volna, eldőlt az s természetesen magával rántotta a földre. Szerencséjére nem volt a zuhanásnak komolyabb következménye, mint hogy a mázólo a hüvelykujját kifecamította.

—**f—** **Az árvíz károsultak javára Sopronyvárosa azon kívül, hogy polgárai adakozás útján tetemes összeggel járultak az országos csapás enyhítésére zenészi estélyt is rendezett, mely husvét első napján tartott meg. Ezen estély már előre is kecsgetett élvezettel, mert nem csak hogy a helybeli két énekes egyesület a „dalfűzér” s a „férfiadal egylet” kérték fel közreműködésre, a mit ezek a szokott ügybuzgalommal meg is ígértek, hanem még más élvezetéről is gondoskodtak. Kapeller úr, városunkban már tavál óta ismert bécsi conservatorista ez alkalommal sem tagadta meg fáradozását. Ő a zongorán, Schreiber ur a gordonkán s Rosenthal a hegedűn játszott; végre a kit első helyen kellett volna megemlitenünk, Riegl Anna kisasszony a Marchese féle intézet kitűnő növendéke is közreműködött. A dalegyletek versenyeztek egymással, de egyik sem nyert, csak a közönség, mert élvezettel hallgatta az összevágó érzéssel előadott énekeket. Csak előre! — Kapeller ur ügyessége a zongorán már ismeretes s azért nagy tapsot aratott szintugy mint Rosenthal ur. A gordonkájáték már magában is szívhez szóló volt themájának megválasztásában, mely a hallgatót nem csak le bilincseli hanem magához édesgeti, könnyű megmagyarázni, hogy a kö-**

zönség ezen gyengéd figyelmet is belefoglalta tetszésének viharos nyilvánításába. Bárcsak ilyen alkalmakkor az előadók a zenészi technikának érvényesítésén kívül a thema tartalmát is méltatnák figyelemre, a mint ezt épen Schreiber ur megtette. Még nagyobb mértékben mondható ez Riegl Anna kisasszonyról, a ki az est művészi sikerének legmagasabb pontján állott. Kedves hangja, melynek crescendója, modulációi oly szépek, a hangalakzatok, trillák tisztasága kellemes meglepetést okoztak s csak hosszú tetszéstusa után válhatott el a közönségtől. Az előadás valóban jótékony eredményű volt; különösen az lepelt meg kellemesen, hogy a két egylet szépen működik, s csak egy óhajunkat fejezik ki, küzdjenek egyenlő fegyverrel.

—**t—** **A győr-soprony-eben-furtti vonalon** április 15-től Sopronyból Balfig és vissza következő áron lehet jegyeket váltani: II. oszt. 80 kr., III. oszt. 60 kr. IV. oszt. 40 kr. Csak méltányolhatjuk az igazgatóság e helyes eljárását, mely lehetőség teszi ez üdítő fürdő helyiség gyakori látogatását a vendégeknél.

—**t—** **Öngyilkosság mérgezéssel.** Szerdán Szombathelyen egy molnárlegény megmérgezte magát. Az öngyilkosság okát még nem tudják.

—**t—** **Tisztibörbe bujt szolgálga.** Temesvárott kedve kerekedett egy tisztiszolgának urat játszani. Fölhuzza urának ruháját, fölköti kárdját, fejére teszi a siphát és megy nagy uriasan az utcákon keresztül. A mint a Jenő téren lépdégl, találkozik egy közlegényvel ki nem tisztelgett „Vorschriftsmässig”, rögtön lekajja a helyszínen becsületesen és nagy azután leereszkedéssel hagyja futni. De a pane Vencelnek szokása szerint gutyira fájta a foga. Bemegy egy putikba, hol jól fölöntött a garatra. Ily felhevült állapotban találkozik Mühlheim osztrák állami vasúti díjnokkal, ennek nagy orra ugylátszik nem volt inyére a mi vitézünknek, mert kardot rántva, szörnyen hadonázni kezdett orra előtt. A díjnak a legnagyobb veszélyben forog, s ki tudja mi történik, ha egy altiszt a 61. gyalog ezredből, — kinek ez ujdun sült tiszt nem tetszett, — meg nem menti. Pane Vencel sem vette tréfára a dolgot, hanem illa berek, nádak erek, fogja magát és megfut; míg végre hosszú hajszolás után a György téren elfogták. A hüvösben bizonyosan elment a kedve az urnambatnéktől.

—**t—** **A tűz áldozata.** Jurucek észéki kapucinus quardian elefejtette gyertyáját eloltani este olvasás után. Egyszerre elkezdték az ágy és a körülötte lévő tárgyak égni. Jurucek fölébred és siet az ajtóhoz, de ijedségében az ajtó helyett a szekrény ajtaját nyitotta ki. A füst már annyira elterjedt, hogy nem volt képes tovább menni, álltsága következtében lerogyott a szekrény előtt. A belépő cselédek már csak holt tetemet találtak. Tanulságos példa az este olvasók számára.

—**t—** **Ujárjegyzéke a gabona stb. kivitelnek hazánk nyugati részéből felső Osztrákországba.** F. é. április hó 20-tól a gabona, hüvelyes, olajvetemények és őrölt termékeknek a magyar nyugati vaspálya és nyugatmagyarországi állomásoktól a déli vaspályának Győr-Bécsen, Szombathely-Bécsen illetőleg Nagy-Szönyön, Bécsen keresztül a császári Erzsébethpálya és koronaherceg Rudolph-pálya felé való kivitelének új árjegyzéke lép életbe. Ilyenek az illető igazgatóságoknál és az állomásokon valamint az állami vaspálya-

üzletvezetőségénél. Bécsben, Pestalozzi utca 8. sz. a., nem különben Waldheim R. kiadó-üzletében kaphatók.

—**t—** **Hóbortos végrendelet.** Egy hilegverő angol következő furcsa végrendelet irt, rokonai és barátai boszujára: O' Neil Margita unokámnak 5 schillert hagyományozok, ki a helyett, hogy vasárnap templomba menne, titokban iszákoskodik. Az említett 5 schill.-ért mulaszsa eltemetésemet és vegyen emlékezetemre otthon egy majmot. — Charles barátomnak egy folyami orsóhalat, mivel nem vehetek kigyót neki. Ezen orsóhal ábrázolja, hogy én őt mint kigyót mellemen tápláltam, a miért ő engem a körben mindig mint a legnagyobb uzsorást kiállt ki. — Hü szolgám Abbot John kap 6 pence-t. Vegyen magának egy kötelet, hogy ha egyszer gaztetteiért akasztani fogják, és ha a bakó otthon felejtene kötelet, ne kelljen e kínos helyzetben sokáig várakoznia. — Örsébet feleségemnek, ki hóbortosságom következtében nőmmé lett, és ezután elismert erélyvel iparkodott nevémet a sárba taposni hagyományozok 5 fnt. sterlinget, valamint végrendeletem, mely most már törvényesen elismert, első másolatát, a melyben őt 138.340 sterl.-ből álló vagyonom örökösül nevezem ki. A felhozott örökösökön kívül hátralevő vagyonom a városi betegháznak jut. Mit mondatnak eszép végrendelethez az örökösök?

—**t—** **Egy bíráló, ki maga magát itélte el.** Egy színész Kalb tábornok szerepét játszotta; jön a bíráló, melyben ez áll: „X. ur, mint Kalb (mi magyarul borjut jelent) tökéletes volt.” A színész másnap ezt felelte: „A t. bírálónak köszönetet szavazok atyai ítéleteért.”

—**t—** **Megjelent a Századok (IV. füzet).** A magyar történelmi társulat közlönye. Szerkeszti Szilágyi Sándor titkár. Tartalma: Az első magyar politikai színmű és kora. Beöthy Zolt. — A bakonyi erdőispánság. Pesty Frigyes. — A vidéki régi-ségi muzeumok. Hampel József. — II. Rákóczi Ferencz önéletrajza ism. Thali Kálmán. — Schematismus hist. Diocesis Neosolensis ism. Szilágyi Sándor. — Különfélék — Tárcsa. — **Az országos közönségi tanáregylet közlönyének 13. száma,** felelős szerkesztője Névy László. Tartalma: Átmeneti intézkedést tartalmazó min. rendelet. — A „nyelv-tisztítás” ügyében. Névy László. — Az erdélyi részli hely, hitük iskolaügye 1874.5 ben. Teglás Gábor. — Lutter: Közönséges számtan. Eberling József. — Haydu: A vegytan és ásványtan tankönyve. Dr. Lengyel Béla. — Egyleti élet. — Vegyesek. — A földrajzi közlemények (III. füzet) Kiadja a magyar földrajzi társulat. Szerkeszti Berecz Antal titkár. Tartalma: Ausztraliáról. (Vége) Laky Demeter. — Könyvészet. Földrajzi társulatok. Vegyes közlemények. — A Figyelő irodalmi, szépművészeti és kritikai hetilap. Szerkeszti Abrányi Emil. Előfizető ár: egész évre 8 frt. félére 4 frt. Tartalma: Zalán futása. (Irodalmi tanulmány.) Moller Edétől. — Az első magyar politikai színmű és kora, Beöthy Zoltól. — Kozma Gergely, Abafi Lajostól. Nyilatkozat. Gáspár Imrétől. — A művészet természet utánzás-e? A Patti-előadások a népszínházban. Tárcsa Mindenféle.

—**f—** **Vadászoknak.** Melyik vadász tagadhatja, hogy a fajok vadászata a legérdekesebb élvezetek egyike. Ezért annál szívesebben fogják vadászaink azon hírt venni,

hogy e hó 20-án Matisz járásbíró ur a nagymartoni határban egy pompás nemes fajdot lőtt.

Vegyesek.

—**Petőfi Sándor.** Talpra magyar” dala köziratának első fele, hat versszak, melyet állítólag a pillwaxi kávéházban irt, Auszterlitz Zsigmond kezei közt van. A dal eredetiségét Gyulai Pál is bizonyítja. — Toldy Ferenc 10.000 kötetre menő érdekes és nagybecsű könyvtárát a „Napló” szerint a válas és közoktatási miniszter 3000 frtért vette meg az országos könyvtárak számára. — A honvédelmi miniszterium egy iratot terjesztett fel ő felsége a király elé, melyben a honvéd tiszt ruhák megváltoztatását kéri. E szerint a ruhák 50–60 frttal olcsóbbak lesznek a mostaniaknál. — A közönségi jegyzők vizsgálatai f. hó 25-én fognak Pest vármegyében megtartatni. — Ő felsége a király a nemzeti színház sanyaru helyzetének javítására, a művészi alapítványból 140.000 frt. törlesztő kölcsönt adott. — A bécsi rendőri igazgatóság megtiltotta hivatal vesztés mellett, a pipázást és kártya játékot a rendőröknek örfjárt és felügyelet közben. — Maros-Vásárhely apr. 12-én egyszerre hét utcában ütött ki a tüzvész. Körülbelül 150 ház égett le. A kár 1.000.000 frtra becsültetik. Ő felsége a király e szerencsétlenség enyhítésére 2000 frtot utalványozott magán pénztárából. — Morva-Osztráuban Schigutt és társai kolbász s füstölő gyára f. hó 13-án égett le. A kár 30.000 frt. — Bárány Karvinsky Vilmos, Emil, Arthur, Ernőt elfogták Hernalban csalás miatt. — Landreau híres léghajós, ki több mint 3000 légutazást tett, e napokban egy új szerkesztű léghajóval tesz kísérletet. E léghajó — állítása szerint — gőz és meleg levegő nélkül gyorsan száll föl. — A multkor a budapesti nagy-diofa utcai „bumszti”-ban (igy híják egyik kocsmái mulató helyét a népek), nagyon is vigan voltak az oda esődültek, ugy hogy a föl-alá járó rendőrnek is kedve kerekedett, bele kukkantani. Felejtette is, hogy rendőr s mikor már becsipett, kiragadta kezéből a cigány bögőjét, jelét akarván adni a hivatása meg nem kívánó zenei mesterségnek. Csakhogy nem soká bögözött, mert egy kollegája, a ki épen valahonnan előkerült s nem volt műkedvelő, szépen hüvösre kísérte.

Kiadói nyilatkozat.

Lapunk számára előfizető pénzeket és hirdetésekért Romwalter Károly könyvnyomdájára (Soprony, várkerület 121 sz. a.) is elfogad.

Szerkesztői üzenetek.

Sz. M. Sz.-Marton. Mindenesetre vissza küldjük s át nem aduk volna. A mint azonban láthatta, fölhasználtuk még a multkor. Vette a levelező lapot? — Igen? Reméljük. Mit szól a történetekhez s az új laphoz? Fogadja tiszteletünket. — W. J. Somorja. Megkaptá sorainkat? Várjuk akkora! Üdvözöljük. — Budapest. Biztosíthatom. Bizhatik szavamban. Ha ír egy írjon, hogy esütörtök reggel vehessük levelét. Kérjük mennél gyakrabban. Közönség részvétét.

Hirdetések.

Romwalter Károly

könyvnyomdájára

Soprony, várkerület 121. sz. a.

ajánlkozik mindennemű nyomtatványok elkészítésére: irodák, hivatalok stb. számára a legkülömbféle alakokban. Lapok, könyvek és alkalmi nyomtatványok a legnagyobb terjedelemben és különféle nyelven gyorsan és pontosan készítenek. Kaphatók itt továbbá kész nyomtatványok magyar és német nyelven, egyes és nagyobb részletekben a legolcsóbb áron.

Kitűnő

liesingi márciusi sör palackokban.

1 harminc palackos láda . . . 4 frt. 20 kr.

Egyes palack . . . . . — frt. 16 kr. jával kapható.

Az üres palackok és ládák árát mint betétet, ha azok jó állapotban jutnak vissza, egészen megtérítem.

Tisztelettel

Sznistsák J. O.

Sopronyban, fegyvertárutca 1sz. a.